

Debat

I diskussionen af Alec Cairncross's og Charles Kindleberger's foredrag blev hovedindlægget givet af professor Allan Milward. Hans indlæg er her kort refereret.

Allan Milward indledte med at fremføre som sit synspunkt, at Marshallplanen kun var nødvendiggjort af den økonomiske politik, som blev ført i Vesteuropa i 1946 og 1947. Det var en politik, der satte på en høj investeringsrate og som nødvendiggjorde omfattende import af især kapitalgoder fra USA. Det var derfor en krise i politikken og ikke i økonomien, vi så i Vesteuropa i sommeren 1947. Havde Vesteuropa ført en anden økonomisk politik, havde Marshallplanen ikke været nødvendig. Denne økonomiske politik var i flere lande uigennemførlig, men sandsynligvis også politisk uundgåelig, udtalte Milward videre. Når den økonomiske politik i de vesteuropæiske lande efter 1945 i stigende omfang følger samme linie, er årsagen sandsynligvis for det første ønsket om at undgå gentagelse af 1930'ernes håbløse økonomiske situation, og for det andet, at de sociale og økonomiske forandringer, der fandt sted under 2. Verdenskrig i de vesteuropæiske lande, var forholdsvis ens.

USA accepterede som sin opgave at støtte denne politik af strategiske politiske grunde. Der var ikke tale om, at Marshallplanen var et resultat af State Departments bureaukratiske interesser inden for den amerikanske regeringsadministration, fortsatte Milward, men Marshallpla-

nen styrkede væsentligt State Departments position, og førte til, at den internationale økonomiske politik blev domineret af udenrigspolitiske prioriteringer i stedet for øjeblikkelige økonomiske prioriteringer.

Milward udtrykte herefter sin uenighed med Kindleberger's synspunkt med hensyn til, om USA's regering alvorligt ønskede USSR's og Østeuropas deltagelse i Marshallplanen. Det må have stået klart i Washington, at et tilbud om økonomisk støtte, der indebar et krav om gensidigt samarbejde, nødvendigvis måtte afvises af USSR, og at USSR også ville hindre lande som Polen og Tjekkoslovakiet i at deltage. Washington ønskede ikke at få ansvaret for delingen af Europa og lader tilbuddet stå åbent, men havde USA accepteret det, tror jeg hurtigt USA havde måtte lægge nye planer. Det er svært at forestille sig et integreret Europa med deltagelse af Sovjetunionen, Bulgarien og Rumænien, udtalte Milward.

Milward erklærede sig uenig med Kindleberger, når han på spørgsmålet »Did Dollars Save the World?« svarer bekræftende. Kindleberger argumenterer her, at Vesteuropa ville have været nødt til at føre en deflationær politik, som ville have forhindret genopbygning, hvis ikke Marshallplanen var sat i værk. Hertil fremførte Milward, at problemet var de lande, som faktisk skabte betalingskrisen i 1947 ved at opretholde en for høj merimport. Danmark var, ifølge Milward, ikke skyldig i dette i 1947. De lande, der virkelig

skabte det europæiske betalingsproblem, var Storbritannien, Frankrig, Holland, Italien og den amerikanske og britiske besættelseszone i Tyskland. Spørgsmålet er, hvad ville disse lande have gjort uden Marshallplanen.

Italien kan tages ud med det samme, anførte Milward, fordi landet faktisk fører deflatorisk politik og genopretter betalingsbalancen i 1947 på denne måde.

Storbritannien kunne have klaret sig forholdsvis nemt uden deflatorisk politik ved at begrænse importen af fødevarer. Det er alene Storbritannien, der er ansvarlig for den omfattende fødevarerimport fra dollarområdet til Vesteuropa. Den britiske regering ønskede imidlertid ikke at gennemføre en sådan begrænsning. Da den britiske regering i 1947 overvejede, hvad den ville gøre hvis den amerikanske kongres ikke accepterede at iværksætte Marshallplanen, siges det klart, at man på ingen måde ville gribe til en deflatorisk politik. Den engelske regerings valg, fortsatte Milward, syntes at have været, at det var bedre at blive en satellit til USA end at føre deflatorisk politik.

Den franske regering havde taget en klar beslutning om under ingen omstændigheder at føre deflatorisk politik og under ingen omstændigheder nedskære det høje investeringsniveau, som Monnet-planen foreskrev. Alle dollars og valutareserver ville være blevet brugt på import af kapitalgoder, og ingen på fødevarerimport fra dollarområdet. Den politik som den franske regering havde til hensigt at gennemføre var skånselsløs, udtalte Milward. Han fortsatte:

Vi ved også, hvilken politik Holland ville have ført uden Marshallhjælp. Politikken ville have været, at den hollandske regering ikke kunne afgøre, hvilke skridt, der skulle tages. Økonomiministeren og nationalbankdirektøren insisterede på

nedskæring af importen af kapitalgoder fra USA, og resten af regeringen nægtede at gå med til denne politik. Hollands regering havde ikke taget nogen beslutning før sommeren 1948, hvor Marshallhjælpen begyndte at flyde, og dermed undgik regeringen at tage stilling til en situation uden Marshallhjælp.

Tilbage står spørgsmålet om den britiske og amerikanske zone i Tyskland, og her går jeg ud fra, at importen til disse områder ville være blevet finansieret under alle omstændigheder, udtalte Milward, af den grund, at USA måtte finansiere sit Tyskland uafhængigt af omkostningerne. Den britiske zone var reelt blevet amerikansk zone, og hvad der end var sket, havde USA ikke tilladt tyskerne i de to zoner at sulte, fremførte Milward.

Billedet er altså langt mere kompliceret end udtrykt i påstanden om, at uden Marshallplanen ville de vesteuropæiske lande have ført en deflatorisk politik. Nogle europæiske regeringer ville have afvist at føre deflatorisk politik af politiske grunde. Andre ville have grebet til denne politik, og i Italiens tilfælde skete det før der var et amerikansk pres i den retning, konkluderede Milward.

Milward fastholdt, at krisen i 1947 var en krise i den økonomiske politik snarere end en økonomisk krise, og han tilbageviste det synspunkt, at den dårlige høst i 1947 ville have skabt alvorlig økonomisk krise, hvis ikke Marshallhjælpen var kommet, ved at anføre, at de vesteuropæiske lande faktisk ikke ville have prioriteret fødevarerimport. Kun Storbritannien forøger efter Marshallplanens iværksættelse sin fødevarerimport i 1948 sammenlignet med 1947. Den dårlige høst ville derfor efter alt at dømme ikke have ført til større fødevarerimport og dermed forværrede betalingsproblemer, hvis Marshallplanen var udeblevet.

Til det synspunkt, at regeringsmagten i Frankrig og Italien ville være blevet overtaget af kommunisterne uden Marshallplanen, udtalte Milward, at det ikke kunne afvises, men at forhold taler imod påstanden. Den folkelige støtte bag de demokratiske partier og bag den førte genopbygningspolitik var stor i begge lande, udtalte Milward.

Med hensyn til spørgsmålet om Marshallplanens betydning for det vestlige Tysklands genopbygning er det fremført, at den garanti for at den nødvendige råvareimport kunne finansieres, som Marshallplanen gav Tyskland, var afgørende for investeringerne og produktionen i Tyskland. Hertil anførte Milward, at Tysklands problem var et kortsigtet problem om finansiering af råvarer indtil produktionen og eksporten af kapitalgoder var genopbygget. Herefter ville Tyskland ikke have betalingsproblemer. Efter Milwards mening var dette kortsigtede tyske finansieringsbehov under alle omstændigheder blevet opfyldt af USA.

Til det synspunkt, at uden Marshallplanen ville overgangen til et multilateralt handels- og betalingssystem i Vesteuropa have taget for lang tid, sådan at situationen ville have begyndt at ligne 1920'ernes, anførte Milward, at han på den ene side så alle resultaterne på dette område som meget betydningsfulde for den økonomiske vækst i 1950'erne, men på den anden side ikke mente, at de var en følge af Marshallplanen. De forskellige tiltag kom fra de vesteuropæiske lande selv, og de blev ofte taget i opposition til USA og ofte som et forsøg på at undgå de krav om integration, som blev rejst af USA. De tiltag, der blev gennemført, var nødvendige for Vesteuropa, og derfor blev de gennemført.

Milward sluttede med at fremføre som konklusion, at den økonomiske politik,

som blev ført i Vesteuropa, grundlæggende var afgjort af de nationale regeringer i deres interesse snarere end af Marshallplanen.